

Filosofie „první“ / Philosophia prima

Pokus znovu (a jinak) založit tzv. první filosofii (philosophia prima, HÉ PRÓTÉ FILOSOFIA) byl zamýšlen již vícekrát, a byl dokonce vskutku podnikán (např. programově Husserlem, u nás o tom jen referuje Patočka a komentuje to, sám se o to nepokoušel). To uvádím jen proto, aby nebylo pochyb o formální legitimitě podobných pokusů. Naší otázkou bude na prvním místě, je-li něco takového možné, za jakých podmínek a s jakými záměry. (V podstatě jde o stejné otázky, jaké si klade Patočka ve svých výkladech – viz 7243, Úvod do fenomenologické filosofie, str. 98n., ovšem zapojené do odlišných kontextů.) První naší námitkou je výtká jisté předsudečnosti v chápání významu onoho adjektiva „první“ jakožto základní a zakládající (a pak nesoucí a nosný). Patočka to formuluje (a interpretuje tím, jak má za to, pojetí Husserla samotného) tak, že filosofie „má restituovat starý ideál philosophia prima, ideál jednotícího, jednotného lidského vědění“ (str. 98). Ona předsudečnost spočívá v nadále trvající závislosti na starořecké myšlence ARCHÉ jako první a vlastně jediné pravé skutečnosti. ARCHÉ je však třeba reinterpretovat méontologicky, tj. jako „ne-jsoucí“, ale k „nastávání určenou“ a tedy „přicházející“ ryzí nepředmětnost – kterou my nazýváme „Pravda“ (jako „to pravé“). Při uskutečňování (zprostředkovaném akcemi, aktivitami) se přicházející a uskutečňované „to pravé“ vždycky střetá s určitou „situací“, do které je jakoby „vrženo“ a s níž se musí nějak vyrovnat (s níž musí „uzavřít kompromis“ – a tím ve větší nebo menší míře podlehnout jistému poškození, degradaci, někdy i dostat se na nesprávnou „cestu“ – k tomu „kompromisu“ náleží nejen brát v úvahu skutečnosti, které jsou „okolo“, ale také tu „skutečnost“, jíž je sám uskutečňující „subjekt“ – neboť každá akce, každá aktivita je výkonem nějakého subjektu resp. nějakých subjektů.)

(Písek, 080203-1.)